

Του Μανώλη Κασσώτη

Το Ολοκαύτωμα των Εβραίων εορτάζεται κάθε χρόνο σε όλο κόσμο, όχι μόνο από τους Εβραίους αλλά και από άλλες εθνότητες που θέλουν να τιμήσουν τη μνήμη των έξι εκατομμυρίων συνανθρώπων μας που βασανίστηκαν και έχασαν τη ζωή τους, αλλά και για να αποφευχθεί η επανάληψη Ολοκαυτώματος και σε άλλες εθνότητες και λαούς.

Η Εβραϊκή παροικία της Ρόδου

Η ιστορία της Εβραϊκής κοινότητας της Ρόδου αρχίζει από την Ελληνιστική περίοδο, τουλάχιστον από 142 π.Χ. και μετά. Τον 1ο μ.Χ. αιώνα ο ιστορικός Josephus και το 653 μ.Χ. ο ιστορικός Θεόφραστος αναφέρονται στην παρουσία Εβραίων στη Ρόδο και το 1116 μ.Χ. ο περιηγητής Rabbi Benjamin of Tudela βρίσκει στο νησί γύρω στους 400-500 Εβραίους.

Αργότερα, λόγω της Ισπανικής Ιεράς Εξέτασης, αρκετοί Εβραίοι, κυρίως, από τη Θεσσαλονίκη, αλλά, και από τη Σμύρνη, Κωνσταντινούπολη και Ιερουσαλήμ μετακόμισαν στη Ρόδο. Το 1900, προτού αρχίσει η Εβραϊκή μετανάστευση, όπως και η Ελληνική, στην Αμερική και Αφρική οι Εβραίοι της Ρόδου αριθμούσαν 4500-5000.

Ολοκαύτωμα

Μετά την κατάληψη της Δωδεκανήσου από τους Ιταλούς, οι Εβραίοι προσαρμόστηκαν στη νέα πραγματικότητα. Αλλά την 1η Νοεμβρίου 1936, με την υπογραφή της συνθήκης φιλίας Γερμανίας και Ιταλίας, η κατάσταση άλλαξε και χειροτέρευσε μετά την Ιταλική ανακωχή, στις 8 Σεπτεμβρίου 1943, και την κατάληψη της Ρόδου από τις Γερμανικές στρατιωτικές δυνάμεις που βρίσκονταν στο νησί.

Στις 18 Ιουλίου 1944, οι Γερμανοί διέταξαν τους 16 και άνω ετών άρρενες Εβραίους να παρουσιαστούν στο Διοικητήριο της Αεροπορίας. Την επομένη έφεραν τις γυναίκες με τα παιδιά τους και τις υποχρέωσαν να φέρουν μαζί τους όλα τους τα τιμαλφή, υπολογιζόμενης αξίας 300.000 χρυσές λίρες, τα οποία κατέσχεσαν.

Τα σπίτια τους που είχαν εγκαταλείψει βιαστικά λεηλατήθηκαν. Στις 23 Ιουλίου, 1.673 Εβραίοι διατάχθηκαν να πάνε στο λιμάνι. Με τα κεφάλια κατεβασμένα, πέρασαν μέσα από τους άδειους δρόμους βαδίζοντας προς το πεπρωμένο τους.

Όταν έφτασαν στο λιμάνι τους πέταξαν μέσα σε τρία παλιοκάραβα. Πηγαίνοντας για τον Πειραιά σταμάτησαν στη Λέρο για να πάρουν καμιά εκατοστή Εβραίους από την Κω. Στις 31 Ιουλίου έφτασαν στον Πειραιά και αμέσως τους μετέφεραν στο Χαϊδάρι, όπου πέρασαν 36 ώρες μέχρι να επιτρέψουν στον Ερυθρό Σταυρό να τους δώσει φαγητό και νερό. Ξεχώρισαν τις γυναίκες από τους άνδρες, τις έγδυσαν για να βεβαιωθούν πως δεν είχαν κρύψει χρυσαφικά μέσα στα γεννητικά τους όργανα.

Στις 3 Αυγούστου, αφού πρώτα τους έβγαλαν τα χρυσά δόντια και τους πήραν τα γυαλιά, τους φόρτωσαν σε βαγόνια ζώων και έκλεισαν τις πόρτες. Το ταξίδι για την Πολωνία κράτησε 13 μέρες και στις 16 Αυγούστου έφτασαν στο Auschwitz. Διάλεξαν 1.200, που τους έκριναν πολύ αδύνατους για να δουλέψουν και τους έστειλαν στους θαλάμους αερίων και στα κρεματόρια.

Τους υπόλοιπους τους κράτησαν για υποχρεωτική εργασία σε λατομεία, ορυχεία και σιδηροδρομικές γραμμές. Οι γυναίκες βιάστηκαν, αποστειρώθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν σε απάνθρωπα πειράματα, χωρίς έλεος. Παρά τη δεκάμηνη, μόνο, παραμονή τους σε στρατόπεδα, μόνο 120 γυναίκες και 30 άνδρες επέζησαν οι οποίοι από την εξάντληση είχαν γίνει ζωντανοί σκελετοί και αρκετοί πέθαναν.

Έτσι, μετά από δυο χιλιάδες χρόνια, έπαψε να υπάρχει η Εβραϊκή κοινότητα της Ρόδου! Το 1946, επί δημαρχίας Γαβριήλ Χαρίτου, η πλατεία στο κέντρο της άλλοτε Εβραϊκής κοινότητας ονομάστηκε "Πλατεία των Εβραίων Μαρτύρων".

Δεν μπορούσε να περάσει απαρατήρητη

Η επέτειος των 75 χρόνων του Ολοκαυτώματος των Εβραίων της Ρόδου δεν μπορούσε να περάσει απαρατήρητη, όχι μόνο από τους συμπατριώτες μας που μένουν στη Ρόδο, αλλά και από αυτούς που μένουν σε άλλα μέρη του κόσμου. Στην Αμερική, την εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης ανάλαβε ο Παν-Ροδιακός σύλλογος «Απόλλων».

Την Κυριακή 13 Οκτωβρίου 2019, στο Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Connecticut University, παρευρέθηκαν εκπρόσωποι του Πανεπιστημίου και αρκετοί συμπατριώτες από το Connecticut και άλλες γειτονικές πολιτείες, ήρθαν να τιμήσουν τη μνήμη των θυμάτων του Ολοκαυτώματος. Την Ελλάδα αντιπροσώπευσε ο Γενικός Πρόξενος Νέας Υόρκης Κωνσταντίνος Κούτρας και τη Δωδεκανησιακή Ομοσπονδία ο αντιπρόεδρος Νίκος Καρτάλης. Ειδικά, γι' αυτό τον σκοπό ήρθαν από τη Ρόδο η διευθύντρια της Εβραϊκής Κοινότητας Ρόδου Κάρμεν Κοέν και η τέως αντιδήμαρχος Μαρίζα Χατζηλαζάρου.

Μετά από την εισήγηση του προέδρου του «Απόλλωνα» Ηλία Τομάζου, ο Γενικός Πρόξενος απότινε φόρο τιμής στα θύματα του Ολοκαυτώματος και εξήρε την πρωτοβουλία του συλλόγου για την οργάνωση της εκδήλωσης. Με το ίδιο πνεύμα μίλησε και η κα Χατζηλαζάρου, η οποία εξήρε τη συνεργασία και τις καλές σχέσεις του Δήμου Ρόδου με τον «Απόλλωνα».

Κάρμεν Κοέν

Κύρια ομιλήτρια ήταν η Κάρμεν Κοέν, που ήρθε από τη Ρόδο προσκεκλισμένη του «Απόλλωνα». Στην αρχή εξέφρασε τις ευχαριστίες και τα συγχαρητήριά της προς τον «Απόλλωνα» που οργάνωσε την εκδήλωση και σε αυτούς που την τίμησαν με την παρουσία τους. Στη συνέχεια αναφέρθηκε στην ιστορία της Εβραϊκής κοινότητας της Ρόδου, από το 142 π.Χ., που υπάρχει η πρώτη ιστορική αναφορά, μέχρι σήμερα.

Όπως τόνισε, οι Εβραίοι της Ρόδου στις συναλλαγές τους χρησιμοποιούσαν την ελληνική γλώσσα και το ελληνικό αλφάβητο στη γραφή της Yvaidic, που ήταν μείγμα Ελληνικής και Εβραϊκής. Επίσης αφομοίωσαν πολλά χαρακτηριστικά και τοπικές συνήθειες και εξελληνίσαν τα ονόματά τους, αλλά διατήρησαν την Εβραϊκή τους ταυτότητα και θρησκεία.

Αναφέρθηκε στο εβραϊκό μεταναστευτικό ρεύμα και στη διατήρηση της Ροδιακής τους προέλευσης. (Οι Ροδιακής καταγωγής Εβραίοι της διασποράς σ' όποια χώρα του κόσμου κι αν βρίσκονται αυτοαποκαλούνται Rhodeslis).

Εξιστόρησε το ιστορικό του Ολοκαυτώματος και περιέγραψε τα βασανιστήρια και τους θανάτους που υπέστησαν οι Εβραίοι της Ρόδου και πως δεν μπόρεσε να ανακάμψει η άλλοτε ακμάζουσα Εβραϊκή κοινότητα της Ρόδου. Εκείνο που έμεινε για να μας θυμίζει τη δυοχιλιετή ιστορία της είναι το σημερινό Κέντρο της Εβραϊκής Κοινότητας Ρόδου και η "Πλατεία των Εβραίων Μαρτύρων".

ΠΗΓΗ: [ΡΟΔΙΑΚΗ, 22.10.2019](#)